

ZUZKA » ŠULAJOVÁ

PRÁVO

KRVI «A» ŽELEZA

TATRAN

ZUZKA » ŠULAJOVÁ

PRÁVO

KRVI « A » ŽELEZA

TATRAN

Zuzka Šulajová
PRÁVO KRVI A ŽELEZA

Vyšlo vo Vydavateľstve TATRAN, Bratislava 2022 ako 5369. publikácia
a 148. zväzok edície Slovenská tvorba.

Vydanie I.

Prebal a polep spracoval Peter Zentko.

Zodpovedná redaktorka Eva Melichárková

Jazykové redaktorky Ivana Fábryová, Zlata Sršňová

Technický redaktor Peter Zentko

Sadzba AldoDesign, Bratislava

Vytlačil FINIDR, s.r.o., Český Těšín.

www.slovtatran.sk

:: knihy pre **hodnotnejší** život

u. fond
na podporu
umenia

Publikáciu z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

All rights reserved.

Copyright © Zuzka Šulajová 2022
Slovak edition © Vydavateľstvo TATRAN 2022

ISBN 978-80-222-1308-0

Túto knihu venujem svojmu psíkovi Maxovi, ktorý sa nedožil jej dokončenia. Vďačím mu za nádherných 15,5 roka, dal mi viac ako ktokoľvek iný, mnoho ma naučil. Mám ťa rada, parťáček. Navždy.

Anno 40. regni Chlotariae homo nomen Samo natione Francos de pago Senonago plures secum negutiantes advovit, exercendum negucium in Sclavos coinomento Winedos perrexit...

... Winidi cernentes utilitatem Samones, eum super se eligunt regem, ubi 30 et 5 annos regnavit feliciter. Plures prilia contra Chunis suo regimini Winidi iniaerunt; suo consilio et utilitate Winidi semper Chunos superant. Samo 12 uxores ex genere Winodorum habebat, de quibus 22 filius et quindecem filias habuit.

V štyridsiatom roku panovania Chlotara zhromaždil muž menom Samo, Frank z kraja Senonago, väčší počet kupcov a vybral sa za obchodom do zeme Slovanov zvaných Venédi...

... Keď Venédi videli Samove schopnosti, zvolili si ho za kráľa a on im šťastne kraľoval 35 rokov. Za jeho vlády Venédi zažili veľa bojov s Avarmi a vďaka jeho rozvahe a schopnostiam ich vždy porazili. Samo mal 12 manželiek z rodu Venédov a mal od nich 22 synov a 15 dcér.

No ktovie, ako to bolo v skutočnosti.

Abecedný zoznam postáv

Skutočné postavy sú označené hviezdikou

Adalgisel*	franský vojvoda a austrázijský majordóm
Agasta	stará liečiteľka z Devínskej brány, matka Kazi, Zorany a Runy, manželka avarskeho kagana
Akyl	Azatov a Zoranin najstarší syn
Alboin*	longobardský kráľ, Albsuindin otec
Albsuinda*	dcéra longobardskeho kráľa Alboina a franskej princeznej Chlodsindy
Alciok*	kagan Kutrigurov, meno z Alci-oq, čo znamená šesť šípov. Neskôr si zmenil meno na Alzeco, lebo sa skrýval pred Frankmi i Avarmi.
Alexandra	dcéra rímskeho taxiarchu Alexandra a Albsuindy
Alexandros*	taxiarch byzantskeho vojska, patril pod generála Priska, Albsuindin manžel
Alexandros/Alexej	syn rímskeho taxiarchu Alexandra a Albsuindy
Amina	Azatova a Zoranina najmladšia dcéra
Anchor	Avar žijúci roľníckym spôsobom života na hradisku Piesky
Ardagast*	knieža a veliteľ Slovanov na dolnej Tise
Arnulf z Mettis*	biskup z Mét, Franská ríša, majordóm franskeho kráľa Chlotara II. a vychovávateľ jeho syna Dagoberta I. Postavil sa proti kráľovnej Brunhilde, preto sa tešil Chlotarovej dôvere.
Aruuke	avarská žena a bojovníčka z Panónie, Albsuindina priateľka

Athanasius*	konštantínopolský patricius a vyslanec, istý čas žil po boku kagana Bajana
Azat	avarský jugur, sídli na hradisku Piesky, Devínska brána
Bajan*	kagan Avarov, vládca, kráľ
Bakyt	Azatov a Zoranin prostredný syn
Barselt	Avar žijúci na hradisku Lom, Warotov brat
Bartolomej	kresťanský kňaz, ktorý putoval so Samovou kupeckou karavánou
Baybars	Azatov a Zoranin najmladší syn
Beda	hrnčiarova dcéra, Zdeslavova sestra, manželka Avara Jarkina
Berthoald*	radca kráľovnej Brunhildy, majordómus Burgundska, Austrázia, Franská ríša
Bladast*	akvitánsky vojvoda, Franská ríša, stúpenec Gundovalda
Bojan	hluchonemý Radanov mladší brat
Boleslav	veliteľ stráže hradiska Lom
Bolko	malý syn Hojmíry a veliteľa stráže hradiska Lom
Boso, Guntram*	austrázijský magnát, vojvoda
Branko	slovanský tarchán v avarskom vojsku z Panónie, otec Radana
Bratislav	veliteľ hradiska Čepel (dnešná časť Csepel v Budapešti)
Brunhilda*	kráľovná Austrázie, manželka Sigiberta I., Franská ríša; dcéra Athanagilda, vizigótskeho kráľa
Budimíra	dcéra vľadyku Domoslava
Colette	Samova matka, vdova po kupcovi, žije v Sens, Franská ríša
Čarad	žrec na hradiskách Lom a Piesky
Čestirada	dcéra stavbymajstra Čestmíra, tkáčka a šperkárka, Kazina priateľka
Čestmír	stavbymajster troch hradísk Lom, Piesky, Devín v Devínskej bráne, otec Čestirady

Dagobert I.*	kráľ Austrázie, východnej zeme, neskôr kráľ Franskej ríše, syn Chlotara II.
Danyar	vladyka hradiska Gradec, Korutánsko
Daurentius*	vládca Slovanov na dolnom Dunaji, rieka Zala, Balaton. Vládal okolo oku 578.
Dervan*	veliteľ vojsk kráľa Chlotara II. (fikcia), lužické knieža (fakt)
Desiderius*	neustrijský hlavný generál, Franská ríša, stúpenec Gundovalda
Dobrodej	kamenár z hradiska Lom, Runin manžel
Domoslav	vladyka hradísk Lom, Piesky a Devín
Donislava, Dona	manželka slovanského tarchána Branka z Panónie, matka Radana a Bojana
Eligius*	zlatník, zhotoviteľ Dagobertovho trónu, mincmajster, radca a napokon minister financií merovejovských kráľov, i biskup z Noyonu. Stal sa patrónom zlatníkov, kováčov, numizmatikov, sviatok slávi 1. 12., v niektorých krajinách, dokonca i v Čechách, sa od stredoveku dňa 25. 7. oslavovalo prenesenie jeho ostatkov.
Erwald	tkáč v Sens, otec Odette, Franská ríša
Fredegunda*	slúžka, milenka, neskôr manželka neustrijského kráľa Chilpericha I., teda kráľovná Neustrie, Franská ríša. Pôvodne slúžila manželkám svojho muža. Matka neskoršieho kráľa Chlotara II., Dagobertovho otca.
Gaberial	Albsuindin syn
Geila Bavorská*	bavorská kráľovná, vdova po kráľovi Garibaldovi II. Bavorskom, dcéra friulského vojvodu Gisulfa II. a Romildy, ktorú znásilnil a zabil starší syn neznámeho mena kagana Bajana (v tomto románe sa volá Kubrat) a vzápätí vyvraždil celé Friulsko
Genobald*	Gundovaldov starší syn (meno je fikcia)
Gentzon*	byzantský generál pechoty
Grimobald*	Gundovaldov mladší syn (meno je fikcia)
Guduin*	taxiarch z byzantského vojska, zástupca generála Petra

Gundoin z Meuse*	dvoran Dagoberta I., vojvoda Burgundska a Alsaska
Gundovald*	pravdepodobný ľavoboček franského kráľa Chlotara I.
Guntram*	kráľ Burgundska, syn Chlotara I., nevlastný brat Gundovalda, vlastný brat Chilpericha I. a Sigiberta I., Franská ríša
Harmaton*	vyslanec cisára Maurikia
Helmichis*	osobný strážca longobardského kráľa Alboina, <i>spatharius</i> , milenec Rosamund, neskôr kráľ Longobardov
Herakleios*	byzantský cisár, vládol v rokoch 610 – 641
Hojmíra	žena veliteľa stráže hradiska Lom, tkáčka
Hunimund*	gepidský kráľ
Chlodsinda*	dcéra franského kráľa Chlotara I. a kráľovná Longobardskej ríše
Chlotar I.*	kráľ Franskej ríše, syn zakladateľa Franskej ríše, Chlodovika I. Prijal kresťanstvo – najprv ariánske, potom kvôli veriacej manželke prestúpil na katolícku vieru.
Chlotar II.*	kráľ Neustrie, neskôr ceľ Franskej ríše, syn Chilpericha I. a kráľovnej Fredegundy, otec Dagoberta I.
Christian*	Gepid, ktorý zradil Slovanov
Chun	Avar z hradísk Lom a Piesky, Azatov posluhovač
Ján IV. Nésteutes, Pôstnik*	konštantínopolský ekumenický patriarcha, veľký obľúbenec cisárov Tiberia aj Maurikia, mimoriadne asketický a chudobný
Jarkin	Avar, Azatova pravá ruka, sídli na hradisku Lom, Devínska brána, manžel slovanskej hrnčiarky Bedy, Zdeslavovej sestry
Kardam*	mladší syn kagana Bajana; meno je vymyslené, lebo sa nezachovalo, činy odhliadnuc od Kazi sú skutočné
Kazi	avarská princezná, dcéra kagana Kubrata a liečiteľky Agasty
Koch*	existujúca postava uvedená v <i>Prameňoch k dejinám II.</i> , zmieňuje sa o ňom Theofylaktos

	Simokattes v svojom diele Oikumeniké historia z 7. storočia. Autor ho v práci označuje jednoducho „barbar“, pridelila som mu teda pozíciu zveda.
Komentiolus*	rímsky veliteľ, patrila pod generála Priska
Kosmos*	konštantínopolský kvestor, vyslanec
Krum	avarský tarchán a neskôr tudun, Ogurov otec
Kubrat*	starší syn kagana Bajana; meno je vymyslené, lebo sa nezachovalo, činy odhliadnuc od Kazi sú skutočné
Magneric*	biskup z Trieru, prichýlil Guntrama Bosa, aféra uzurpátora franského trónu Gundovalda
Malykeios, Malyshev	syn antského kráľa Musoka
Maurikios*	byzantský cisár, vládol v rokoch 582 – 602
Mirak	dcéra kutrigurského kagana Alcioka
Mummolus*	generál pod velením burgundského kráľa Guntrama, neskôr sa osamostatnil a žil v Avignone, Franská ríša
Musokios, Musok*	antský kráľ, vládol okolo roku 592 zhruba v oblasti dnešného Kyjevskaja
Naila	Albsuindina otrokyňa a dôverníčka v Konštantínopole
Odetta	dcéra tkáča v Sens, Franská ríša
Ogur	avarský kapkan v hradiskách Lom, Piesky, Devín, Devínska brána
Otto	franský kupec, Samov priateľ
Peiragast*	slovanský veliteľ, muž blízky Ardagastovi – okrem uvedeného sa nevie o ňom nič, v mojom románe je Prisnigin syn
Pipin z Landenu*	majordóm Austrázie, Franská ríša. S biskupom Arnulfom z Mét sa postavil proti kráľovnej Brunhilde a pomohol k vzostupu kráľa Chlotara II.
Poľan	žrec z hradiska Jazero, i Lom a Piesky, Čaradov syn
Predslav	syn vладыky hradísk Lom, Piesky a Devín
Priskos*	byzantský generál, <i>magister militum</i>

Prisniga	rázna vdova po padlom veliteľovi z Báčky, matka Peiragasta, všematka pre každého, kto ju potrebuje, Ardagastova poddaná, vychovávala aj Zelesnu
Protadius*	radca a milenec kráľovnej Brunhildy, majordómus Burgundska, Austrázia, Franská ríša
Radan	slovanský tarchán v avarskom vojsku z Panónie
Rosamund*	gepidská princezná, dcéra Hunimunda a kráľovná Longobardov, manželka Alboina
Runa	Agastina prostredná dcéra, Kazina sestra, Dobrodejova manželka
Salbianos*	zástupca rímskeho generála Priska
Samo*	franský kupec z kraja Senonago, kráľ Slovanov
Samur*	avarský veliteľ
Sherali	avarský tarchán z Panónie, Aruukin manžel
Sichilde*	tretia manželka kráľa Chlotara II.
Sigvald	vyslanec franského kráľa Dagoberta I.
Sycharius*	vyslanec kráľa Dagoberta I.
Tassilo I.*	bavorský kráľ
Tatimer*	veliteľ rímskych vojsk spadajúci pod generála Priska
Tauridios	konštantínopolský eunuch a Albsuindin priateľ
Theudebert II.*	kráľ Austrázie, starší syn Childeberta II., austrázijského kráľa; vnuk kráľovnej Brunhildy, Franská ríša
Theuderic II.*	kráľ Burgundska, mladší syn Childeberta II., austrázijského kráľa; vnuk kráľovnej Brunhildy, Franská ríša
Tiberios*	byzantský cisár, vládol v rokoch 574 – 582
Unur	avarský tudun pre západný kaganát
Valuk*	profranské korutánske knieža, umiestnila som ho na Wogastiburg, nevie sa, kde presne Valuk sídlil
Vejana	Ilýrka, kočovná skupina komediantov
Vitoslav	syn kováča Žitislava na hradisku Lom

Wado*	majordómus Rigundis, dcéry Chilpericha I. a Fredegundy, stúpenec Gundovalda
Warnachar*	regent za burgundského kráľa Theuderica II., neskôr burgundský majordóm, nakrátko bol aj austrázijským majordómom. Tútor bavorského veliteľa Dervana (fikcia).
Warot	Avar žijúci na hradisku Lom, Barseltov brat a manžel slovanskej výšivkárky Drahomíry
Willahelm	veliteľ Genobaldových žoldnierov
Zdeslav	mladý syn hrnčiara, hradisko Lom
Zdislava	dcéra kováča Žitislava, Vitoslavova sestra, Kazina priateľka
Zelesna	liečiteľka z Báčky, manželka Christiana, Ardagastova milá
Zorana	Agastina najstaršia dcéra, Kazina sestra, manželka jugura Azata, liečiteľka
Žitislav	kováč na hradisku Lom z Panónie

Predhovor

Drahí moji čitatelia,

držíte v rukách román, aký tu ešte pravdepodobne nebol. Je o našich dejinách z dávnovekých čias, takých dávnych, až sú nám úplne neznáme. Objavila som nádherné heroické slovanské príbehy predchádzajúce dobe Samovho kráľovstva, zabudnuté príbehy chamtivosti a zrady z Franskej ríše (súčasnú Francúzsko a Nemecko) a v neposlednom rade ma veľmi zaujímalo, ako sa mohol stať naším kráľom práve franský kupec Samo. A tak som sa pustila do rozsiahleho pátrania a štúdia, fantázia pracovala na plné obrátky a napokon som všetky tri príbehy spojila do jedného celku. Kniha sa teda začína tromi príbehmi, ktoré sa postupne zlejú v jeden.

Rada by som vás na tomto mieste upozornila, že tieto časy sú vsuktku iné – nielen prostým životom, mytológiou a drsnými zákonmi prežitia, ale aj reáliami. Pre mňa je to magické obdobie. No pre toho, kto do týchto vôd ešte nevstúpil, môže byť mäťúce.

Pri čítaní vám preto s orientáciou v deji a v početných postavách s nezvyčajnými dobovými menami (no uznajte, nemohla som napríklad zo skutočnej Albuindy urobiť Alžbetku) pomôže zoznam postáv na začiatku a slovník vzadu, nehovoriac o mapách na predsádzkach a ďalších dvoch mapách na konci knihy.

Svet bol iný, takmer na všetko sa používali iné výrazy a žili vtedy národy, aké dnes už neexistujú. Patria sem určite dobre známi *Avari* a s nimi spojená nomádska kultúra. O Avaroch sa toho veľa nevie, s istotou vieme vypustiť len mýtus, že boli krvilačnými obrami. Tiež sa nedávno na jednej z kostí z avarského hrobu našiel náčrt tzv. Stromu života, ktorý bol súčasťou *tengrizmu*, a preto som im prisúdila túto krásnu vieru, hoci nemáme istotu, čo vyznávali. Rozdelenie ich spoločnosti je reálne, hoci nie je doložené, že sa všetky tituly vyskytovali už v tomto období, skôr až za Karola Veľkého v 8. storočí. Používam ich však: názov pre ich kráľa je *kagan*, manželka je *katun*, *tudun* je